

Inbreng hoorzitting Mensenrechten Tweede Kamer 19-03-2012

De Landelijke India Werkgroep werkt aan drie hoofdthema's:

- kastendiscriminatie, i.h.b. de positie circa 200 miljoen Dalits/kastelozen;
- kinderarbeid en recht op onderwijs (India zelf telt nog steeds tientallen miljoenen werkende kinderen);
- maatschappelijk (on)verantwoord ondernemen met focus op sectoren waarbij Nederlandse bedrijven zijn betrokken – bijv. kleding, zaden, natuursteen en thee.

Rond al deze thema's werken we samen in een aantal Nederlandse en internationale coalities die verder strekken dan India, bijv. in de campagne Stop Kinderarbeid, het Dalit Netwerk Nederland/International Dalit Solidarity Network en het MVO Platform.

Zie voor een uitgebreidere visie van de LIW op India pagina 7 tot 9 van het Jaarverslag 2010: <http://www.indianet.nl/pdf/jaarverslag2010.pdf>

Mensenrechten in India

In de Mensenrechtenrapportage 2011 worden enkele grote problemen kort benoemd:

- beperkte handhaving van wetgeving vooral m.b.t. arbeidsomstandigheden en sociale kwesties [slachtoffers zijn m.n. armste en gediscrimineerde groepen als Dalits en tribalen];
- corruptie en straffeloosheid [m.n. ten koste van Dalits, tribalen, christenen, moslims];
- vrijheid van meningsuiting, o.a. m.b.t. internetvrijheid ;
- achterstelling van vrouwen.

Het vreemde is dat de eerste zin van de passage over India, de Indiase regering meteen vrijpleit: 'de Indiase regering zet zich in voor verbetering van mensenrechten'.

Dat is tegenstrijdig want juist de slechte handhaving van wetten, de straffeloosheid en de corruptie is het gevolg van een zeker gebrekkig functionerend overheidsapparaat **vooral als het om rechten van armen en minderheden gaat**. Een belangrijke reden daarvan is dat politiek en ambtenarij sterk wordt bepaald door een combinatie van sterke economische belangen en denken in termen van kaste (en dus **ongelijkheid van mensen**). Ook het huidige rechtssysteem is een nachtmerrie voor armen en minderheden: je kunt niet of nauwelijks je recht halen, zelfs bij moord of marteling in een politiebureau.

In India worden jaarlijks ca. 1.8 miljoen mensen in hechtenis gemarteld, vooral Dalits en tribalen. Volgens cijfers van de Nationale Mensenrechtencommissie zijn de afgelopen tien jaren ruim 14.000 mensen door geweld en marteling in hechtenis gestorven.

Gaat Nederland deze grove mensenrechtenschendingen aankaarten? Op een recente Kamervraag was het antwoord louter: het staat op de agenda van de EU-India mensenrechtendialoog. Dat is wel erg mager.

Recent heeft de VN Rapporteur voor Mensenrechtenverdedigers Ms Sekaggya haar rapport over mensenrechtenverdedigers in India gepresenteerd. Zij zegt onder meer:

‘‘Het scala van schendingen van mensenrechten waaronder zij lijden is schokkend. De ervaring van Dalit-mensenrechtenverdedigers met de politie en regeringsambtenaren is dat hun klachten veelal niet serieus genomen worden en dat zij daarentegen, in samenwerking met de dominante kastegroepen, worden aangeklaagd met valse (tegen)beschuldigingen. Ze zijn ook standrechtelijk geëxecuteerd, onder dwang verdwenen, gewelddadig aangevallen, willekeurig opgesloten en gebrandmerkt als criminelen, maoïstische rebellen en

landverraders; hun privacy wordt geschonden, onder meer door hen onder toezicht te plaatsen.”

Ik wil op drie beleidsterreinen kort een aantal aanbevelingen doen die vaak verder strekken dan India alleen.

De positie van Dalits

De positie van de circa 200 kastelozen is bijzonder schrijnend. Volgens een lange reeks VN- en andere rapporten worden hun rechten op bijna elk terrein bijna straffeloos geschonden. Dit vindt ook de Kamer. In juni 2011 heeft de Kamer een motie aangenomen waarin wordt gezegd dat:

“Dalits het slachtoffer zijn van talloze schendingen van fundamentele mensenrechten en dat deze groep disproportioneel lijdt onder schendingen van arbeidsrechten in productieketens van Nederlandse bedrijven.”

De Minister wordt aangespoord tot een actief beleid tegen kastendiscriminatie, zowel internationaal als m.b.t. de rol van Nederlandse bedrijven en heeft ook toegezegd de motie te gaan uitvoeren. Uit antwoorden op Kamervragen blijkt echter dat de minister de motie niet uitvoert waarbij hij verwijst naar de keuzes in zijn mensenrechtennota. Ook blijkt uit de Mensenrechtenrapportage dat hij niets meer over dit onderwerp zegt.

Tijdens de vorige kabinetsperiode was onder Minister Verhagen een goed begin gemaakt met een actieve inbreng van het onderwerp in de EU en de VN. Dat is nu afgelopen terwijl juist dit onderwerp een langdurige betrokkenheid vraagt.

Ik vraag u de Minister zich alsnog op de uitvoering van de Dalit-motie aan te spreken..

Kinderarbeid

Volgens de Stand van Zakenbrief van de Minister over mensenrechten blijven fundamentele arbeidsrechten een prioriteit. Helaas wordt dit thema onterecht versmald tot kinderarbeid.

Op zich zijn we als campagne Stop Kinderarbeid natuurlijk blij met de blijvende aandacht voor kinderarbeid en met de steun vanuit het Mensenrechtenfonds voor onze activiteiten m.b.t. *Child Labour Free Zones*. Dat is een benadering – gericht op het regionaal en in sectorgewijs aanpakken van alle kinderarbeid – die we ook graag in het gehele beleid van Nederland zouden willen terugzien.

De concrete aanpak m.b.t. kinderarbeid verder erg mager. Er wordt verwezen naar de Roadmap om de ergste vormen van kinderarbeid te bestrijden (waarom niet alle door de ILO verboden vormen?) en naar de Raadsconclusies over kinderarbeid. Maar daaraan zijn bijna geen concrete activiteiten verbonden. De regering wacht alleen op een rapport over de relatie kinderarbeid en handelsmaatregelen.

Op basis van de EU Raadsconclusies over kinderarbeid uit 2010, waarbij Nederland destijds het voortouw nam, zou de Minister een aantal activiteiten kunnen ontplooiën:

- **het aandringen bij de Europese Commissie op een concreet werkplan op basis van de Raadsconclusies gericht op alle vormen van kinderarbeid.**

en zelf – zoals in de Raadsconclusies wordt gevraagd - actiever worden op de genoemde terreinen, onder meer door:

- **het systematisch aankaarten/bespreken en mogelijk samen aanpakken van kinderarbeid in relatie met landen waar dat een probleem is;**

- **ondersteuning bestrijding kinderarbeid via ontwikkelingssamenwerking, bijv. door steun aan nationale actieplannen tegen kinderarbeid, koppeling aan steun voor het basisonderwijs e.d.;**
- **bestrijden kinderarbeid integreren in armoedebestrijdingsprogramma's;**
- **bij duurzaam inkopen speciale aandacht besteden aan kinderarbeidvrij inkopen.**

Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen

Voor datgene wat de regering verder concreet kan doen om kinderarbeid te bestrijden stap ik over naar MVO.

- Waar het gaat om Duurzaam Inkopen en MVO criteria voor steun van de overheid aan bedrijven (via subsidies, kredieten, handelsmissies etc.) is er inmiddels beleid om te zorgen dat de eerste leverancier geen kinderarbeid gebruikt of arbeids- en mensenrechten schendt. Deze aanpak wordt echter vele malen effectiever wanneer daarin ook meerdere schakels in de keten worden betrokken, bijv. bij de productie kleding, cacao, hazelnoten, natuursteen etc. Volgens de Ruggie Principes zouden bedrijven dat ook moeten doen.
De regering zou van bedrijven die steun van de overheid krijgen een helder plan moeten vragen om te zorgen voor bestrijding van kinderarbeid in alle schakels van de productieketen.
- De eerste pijler van Ruggie's *Guiding Principles on Human Business and Human Rights* is de 'plicht om te beschermen'. Hij doelt daarmee op de noodzaak dat alle beleid van een land gebaseerd moet zijn op de verplichting om mensen te beschermen tegen mogelijke schending van mensenrechten door bedrijven. Daarbij gaat het bijv. om handels- en investeringsverdragen, mededingingswetgeving, export- en kredietgarantieregelingen, financiële steun aan bedrijven en commerciële transacties met bedrijven die niet (on)bedoeld mogen leiden tot schending van mensenrechten.
De Nederlandse regering zou daarom op basis van de door haar omarmde Ruggie-richtlijnen systematisch in kaart moeten brengen hoe zij de 'plicht om te beschermen' het beste kan uitvoeren door relevante wetgeving te toetsen aan de Ruggie-richtlijnen en deze daarmee waar nodig in overstemming te brengen.

Tenslotte (m.b.t. tot zowel kinderarbeid als MVO in bredere zin)

Uw Kamer heeft de afgelopen jaren een scala aan vragen gesteld over individuele gevallen van schending van mensenrechten door bedrijven bijv. m.b.t. kleding, zaden, cacao, hazelnoten, steenkolen, bakstenen e.d. In enkele gevallen zijn deze vragen – bijvoorbeeld m.b.t. kleding uit India – opgevolgd door een vorm van MVO diplomatie.

Ik vraag u om er bij de regering op aan te dringen om een veel *pro-actievere MVO diplomatie* te voeren in landen en sectoren waaraan risico's zijn verbonden dat bedrijven mensenrechten schenden. Niet alleen via de politieke dialoog en samenwerking, maar ook tijdens handelsmissies zouden deze kwesties systematisch besproken moeten worden en gezocht moeten worden naar oplossingen.

Gerard Oonk
directeur Landelijke India Werkgroep
Tel. 030-2321340
Email: g.oonk@indianet.nl